

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO NGÂN HÀNG NHÀ NƯỚC VIỆT NAM
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NGÂN HÀNG TP. HỒ CHÍ MINH

PHAN DIÊN VỸ

SÁP NHẬP, HỢP NHẤT VÀ MUA BÁN
NGÂN HÀNG THƯƠNG MẠI CỔ PHẦN Ở
VIỆT NAM

LUẬN ÁN TIẾN SỸ KINH TẾ

TP. HỒ CHÍ MINH - 2013

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO NGÂN HÀNG NHÀ NƯỚC VIỆT NAM
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NGÂN HÀNG TP. HỒ CHÍ MINH

PHAN DIÊN VỸ

SÁP NHẬP, HỢP NHẤT VÀ MUA BÁN
NGÂN HÀNG THƯƠNG MẠI CỔ PHẦN Ở
VIỆT NAM

LUẬN ÁN TIẾN SỸ KINH TẾ

Chuyên ngành: Tài chính - Ngân hàng

Mã số: 62.34.02.01

Người hướng dẫn khoa học:

PGS., TS. NGUYỄN THỊ NHUNG

TP. HỒ CHÍ MINH - 2013

LỜI CAM ĐOAN

Tôi tên là: **PHAN DIÊN VỸ**

Sinh ngày 07 tháng 09 năm 1971

Quê quán: Quảng Trị

Hiện đang công tác tại: Viện Nghiên cứu Khoa học & Công nghệ ngân hàng – Đại học Ngân hàng TP. Hồ Chí Minh.

Là nghiên cứu sinh khóa 15 của Đại học Ngân hàng TP. Hồ Chí Minh

Cam đoan đề tài: ***Sáp nhập, hợp nhất và mua bán ngân hàng thương mại cổ phần ở Việt Nam***

Chuyên ngành: Tài chính – Ngân hàng; Mã số: 62.34.02.01

Người hướng dẫn khoa học: PGS;TS. NGUYỄN THỊ NHUNG

Luận án được thực hiện tại Trường Đại học Ngân hàng TP. Hồ Chí Minh.

Đề tài này là công trình nghiên cứu khoa học của tôi, là kết quả của một quá trình học tập, nghiên cứu có tính độc lập và nghiêm túc. Các số liệu, các nguồn trích dẫn được chú thích nguồn gốc rõ ràng, minh bạch.

Tôi xin hoàn toàn chịu trách nhiệm về lời cam đoan của mình.

TP.Hồ Chí Minh, ngày 09 tháng 07 năm 2013

Tác giả

Phan Diên Vỹ

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

TỪ VIẾT TẮT	NGHĨA TIẾNG NƯỚC NGOÀI	NGHĨA TIẾNG VIỆT
	Sacombank	Ngân hàng thương mại cổ phần Sài Gòn Thương Tín
	Southern bank	Ngân hàng thương mại cổ phần Phương Nam
	Techcombank	Ngân hàng thương mại cổ phần Kỹ thương
	Vietinbank	Ngân hàng thương mại cổ phần Công thương Việt Nam
ACB	Asia Commercial Bank	Ngân hàng thương mại cổ phần Á Châu
BIDV	Bank for Investment and Development of Viet Nam	Ngân hàng thương mại cổ phần Đầu tư và Phát triển Việt Nam
SCB	Saigon Commercial Bank	Ngân hàng thương mại cổ phần Sài Gòn
SHB		Ngân hàng thương mại cổ phần Sài Gòn- Hà Nội
VCB	Vietcombank	Ngân hàng thương mại cổ phần Ngoại thương Việt Nam
	VP Bank	Ngân hàng thương mại cổ phần ngoài quốc doanh (nay đổi tên thành ngân hàng Thịnh Vượng)
CNTT		Công nghệ thông tin
CSTT		Chính sách tiền tệ
DNNN		Doanh nghiệp Nhà nước
EIB	Eximbank	Ngân hàng thương mại cổ phần xuất nhập khẩu Việt Nam
ICBC	International Commercial Bank of China	Ngân hàng thương mại Trung Quốc

OTC	Offshore Technology Conference	Cổ phiếu sắp niêm yết trên thị trường không chính thức
FCB	First Commercial Bank	Ngân hàng thương mại cổ phần Đệ Nhất
FDIC	Federal Deposit Insurance Corporation	Tập đoàn bảo hiểm tiền gửi Liên bang Mỹ
FED	Federal Reserve System	Cục dự trữ liên bang Hoa Kỳ
HBB	Habubank	Ngân hàng thương mại cổ phần Nhà Hà Nội
HSBC	Hongkong Shanghai Banking Corporation	Ngân hàng Hongkong và Thượng Hải
HTX TD		Hợp tác xã tín dụng
NH TMCP		Ngân hàng thương mại cổ phần
NHLD		Ngân hàng liên doanh
NHNN		Ngân hàng Nhà nước
NHNN VN		Ngân hàng Nhà nước Việt Nam
NHNNg		Ngân hàng nước ngoài
NHTM		Ngân hàng thương mại
NHTW		Ngân hàng Trung ương
QTDND		Quỹ Tín dụng Nhân dân
QTDND		Quỹ Tín dụng Nhân dân
SME	Small and Medium Enterprises	Doanh nghiệp vừa và nhỏ
TCTD		Tổ chức tín dụng
TMCP		Thương mại cổ phần
TTCK		Thị trường chứng khoán
TW		Trung ương
VAT		Thuế giá trị gia tăng
APEC	Asia Pacific Economic Co-operation	Diễn đàn Hợp tác Kinh tế châu Á - Thái Bình Dương
ASEAN	Association of South East Asian Nations	Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á

ATM	Automatic Teller machine	Máy rút tiền tự động
CAR	Capital Adequacy Ratio	Hệ số an toàn vốn
CIC	Credit Informations Center	Trung tâm Thông tin Tín dụng
CPI	Consumer Price Index	Chỉ số giá tiêu dùng
CRA	Credit Rating Agency	Tổ chức định giá mức độ tín nhiệm
IMF	Internations Money Fund	Quỹ Tiền tệ Quốc tế
DEA	Data Enveloment Analysis	Kỹ thuật quy hoạch tuyến tính
GDP	Gross Dometis Product	Tổng sản phẩm quốc nội
M&A	Mergers and Acquisitions	Sáp nhập, hợp nhất và mua bán
ROA	Return on tatal assets	Tỷ số lợi nhuận ròng trên tài sản
ROE	Return on common equity	Tỷ số lợi nhuận ròng trên vốn chủ sở hữu
PMI	Post – Merger Integration	Hợp nhất sau sáp nhập
WB	World Bank	Ngân hàng thế giới
WTO	World Trade Organization	Tổ chức Thương mại Thế giới

DANH MỤC BẢNG

STT	THỨ TỰ BẢNG	TÊN BẢNG	TRANG
1	Bảng 2.1	Vốn điều lệ ngân hàng thương mại Việt Nam từ năm 2008- 2012	54-55
2	Bảng 2.2	Tốc độ tăng vốn điều lệ của các ngân hàng thương mại Việt Nam từ năm 2007-2012	55
3	Bảng 2.3	Hệ số CAR một số ngân hàng TMCP Việt Nam từ năm 2007- 2012	58
4	Bảng 2.4	Cổ đông chiến lược nước ngoài ở ngân hàng thương mại Việt Nam đến 31/12/2012	59
5	Bảng 2.5	Vốn điều lệ của một số ngân hàng thương mại trong khu vực Châu Á đến 31/12/2012	60-61
6	Bảng 2.6	Hệ số CAR của các TCTD tại Việt Nam và một số quốc gia trong khu vực Châu Á năm 2011- 2012	61
7	Bảng 2.7	Huy động vốn của một số ngân hàng TMCP Việt Nam năm 2012	65
8	Bảng 2.8	Cho vay trong quan hệ so sánh với tổng tài sản và tiền gửi từ năm 2008-2012	67
9	Bảng 2.9	Tốc độ tăng trưởng tín dụng và tăng trưởng tổng tài sản giai đoạn 2007-2012	68
10	Bảng 2.10	Tỷ lệ nợ xấu của một số ngân hàng TMCP Việt Nam từ năm 2007-2012	72
11	Bảng 2.11	Lợi nhuận trước thuế của các NHTM Việt Nam từ năm 2007-2012	76
12	Bảng 2.12	Hệ số ROA, ROE của một số ngân hàng TMCP	77

		Việt Nam từ năm 2007-2012	
13	Bảng 2.13	Số vụ mua lại 5 lĩnh vực hàng đầu của Mỹ	84
14	Bảng 2.14	Một số chỉ tiêu của ngân hàng TMCP Sài Gòn trước và sau sáp nhập	117
15	Bảng 2.15	Các thay đổi trong các tỉ số hoạt động tương đối (CRORs) của SHB và HBB tham gia trong hoạt động M&A	123
16	Bảng 3.1	Bảng xếp hạng các tổ chức tư vấn M&A hàng đầu thế giới năm 2011	169

DANH MỤC HÌNH

STT	THỨ TỰ HÌNH	TÊN HÌNH	TRANG
1	Hình 1.1	Nhiều lĩnh vực của văn hóa trong môi trường ngân hàng	43
2	Hình 2.1	Những mốc quan trọng ảnh hưởng đến lịch sử phát triển hệ thống ngân hàng Việt Nam	51
3	Hình 2.2	Tốc độ tăng trưởng dư nợ của các ngân hàng TMCP Việt Nam từ năm 2007-2012	69
4	Hình 2.3	Cơ cấu dư nợ ngắn hạn, trung dài hạn tại ngân hàng TMCP Việt Nam từ năm 2007-2012	69
5	Hình 3.1	Quy trình M&A hướng đến hợp nhất sau sáp nhập	173
6	Hình 3.2	Chiến lược và hợp nhất sau sáp nhập	175
7	Hình 3.3	Khung xác định người chủ chốt	178

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN

BẢNG CHỮ VIẾT TẮT

DANH SÁCH BẢNG

DANH SÁCH HÌNH

MỞ ĐẦU

CHƯƠNG 1	CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ SÁP NHẬP, HỢP NHẤT VÀ MUA BÁN NGÂN HÀNG	1
1.1	LÝ LUẬN VỀ HOẠT ĐỘNG SÁP NHẬP, HỢP NHẤT VÀ MUA BÁN NGÂN HÀNG	1
1.1.1	Khái niệm và bản chất của sáp nhập, hợp nhất và mua bán ngân hàng	1
1.1.2	Các hình thức sáp nhập, hợp nhất và mua bán ngân hàng	8
1.1.2.1	<i>Giới hạn phạm vi lãnh thổ</i>	8
1.1.2.2	<i>Giới hạn mức độ liên kết</i>	10
1.1.3	Các bên tham gia vào hoạt động sáp nhập, hợp nhất và mua bán ngân hàng	12
1.2	CÁC PHƯƠNG THỨC THỰC HIỆN SÁP NHẬP, HỢP NHẤT VÀ MUA BÁN NGÂN HÀNG	14
1.2.1	Thương lượng	14
1.2.2	Thu gom cổ phiếu	15
1.2.3	Chào mua công khai cổ phiếu trên thị trường chứng khoán	15
1.2.4	Lôi kéo cổ đông bất mãn	15
1.2.5	Mua lại tài sản	16
1.3	NỘI DUNG CỦA QUÁ TRÌNH SÁP NHẬP, HỢP NHẤT VÀ MUA BÁN NGÂN HÀNG	16
1.3.1	Chuẩn bị đàm phán	16
1.3.2	Lập kế hoạch	17